

РЕШЕНИЕ

№ 459 / 17.11.2009 г.

Съветът за електронни медии на свои заседания, проведени на 27.10.2009 г. и на 17.11.2009 г. обсъди нарушения на изискванията на Закона за радиото и телевизията, извършени от **“Нова телевизия – Първи частен канал” АД** (наименование на програмата “Нова телевизия”), като в съответствие с правомощията си по ЗРТ образува производство по издаване на административен акт: решение за издаване на задължителни указания по изпълнение на изискванията по чл. 33, т. 2 от ЗРТ, във връзка с чл. 17, ал. 2 и ал. 3 от Закона за радиото и телевизията.

За да постанови решението си, Съветът за електронни медии прие за установено следното:

I. От фактическа страна

Предаването “Цената на истината” (в оригинал The Moment of Truth) стартира по програмата “Нова телевизия” от 09.09.2009 г. с начален час 20,00 часа.

След излъчването на първите две издания на предаването на 14.09.2009 г. по инициатива на Съвета е проведена среща с “Нова телевизия – Първи частен канал” АД, на която е обсъдено възможното преместване на предаването след 22,00 часа, с оглед запазването на физическото и психическото здраве на малолетните и непълнолетните. На срещата е постигнато съгласие СЕМ и “Нова телевизия – Първи частен канал” АД да продължат да следят внимателно развитието на обществените нагласи към формата и в подходящ момент да преценят своите действия, съгласно изискванията на ЗРТ (прессъобщение на Съвета от 14.09.2009 г.).

В съответствие с резултатите от тази среща Съветът за електронни медии на свое заседание на 15.09.2009 г. е решил да проведе едномесечен (от 16.09.2009 г. до 15.10.2009 г.) фокусиран мониторинг на предаването “Цената на истината” по спазване на ЗРТ.

На 02.10.2009 г. Съветът е препратил с писмо изх. № 94-00-57 / 02.10.2009 г. до “Нова телевизия – Първи частен канал” АД писма от граждани (получени предимно по електронната поща), в които се изразява неодобрение на предаването. В писмото си до оператора Съветът е отправил молба да се обсъди с продуцентите *„доколко рейтингите и търговските цели, заложи при създаването и програмирането на “Цената на истината”, съответстват на изискванията на Закона за радиото и телевизията, Директивата за аудиовизуални медийни услуги и на обществените нагласи”*. В писмото се напомня и обсъдената в рамките на срещата от 14.09.2009 г. евентуална възможност за програмното му позициониране в по-късен час.

На 27.10.2009 г. Съветът е разгледал доклад на дирекция „Мониторинг“ и е решил да открие административно производство по издаване на задължителни указания за спазване на изискванията по чл. 33, т. 2 от Закона за радиото и телевизията в частта спазването на изискванията по чл. 17, ал. 2 (последната хипотеза) от ЗРТ, съгласно която радио- и телевизионните оператори са длъжни да не допускат създаване или предоставяне за разпространение на предавания, насочени към увреждане на физическото, умственото и моралното развитие на малолетните и непълнолетните.

Изводите от проведения мониторинг по спазване на изискванията на Закона за радиото и телевизията са отразени в доклада, както следва:

“Наблюдението беше осъществено от 16 септември до 15 октомври 2009 г. През този период бяха излъчени 9 броя от играта и 3 броя от коментарните студия.

Структурата на българската версия е аналогична с първообраза: използвани се еднакви кашове, сценографията е една и съща. Дословно се повтарят цели пасажии от текста /въведението е с постоянна поанта: “Останал ли е поне един честен човек в България?”/ и подлага на изпитание националното чувство на зрителите.

Реализаторите селектират участниците по техните предварителни разкази; определените да участват в играта отговарят на 50 въпроса, подложени на детектор на лъжата; водещият /Витомир Саръиванов/ задава 21 от вече детектираните въпроси на един участник в студио с публика, като за подкрепа, коментар и евентуална корекция са поканени близки, роднини и приятели на главния персонаж. Не е ясен регламентът, по който водещият задава неудобни въпроси и на тях. Целта на играта е посредством отговори, отчетени като истина, играчът да спечели по-голяма сума /максималната е 200000 лв./, преминавайки през няколко нива. Въпросите не се подреждат според конкретно правило – в някои случаи най-шокиращият въпрос се появява още в първото ниво. Участникът има възможност да прекрати играта във всеки момент.

От 16 до 29.09.2009 г. бяха излъчени 4 броя предавания в сряда и четвъртък от 20.00 ч. В три от тези четири броя бяха включени малолетни и непълнолетни със съгласието на техните родители. Селекцията на участниците според скандалното в техните лични истории отразява стремежа на екипа да шокира аудиторията. Обвинения в отровителство, признания за ексцентрични сексуални преживявания, агресия, измами, ненавист към родителите, хомосексуален секс, безотговорност към децата, прелюбодеяния, клевети, перверзни сексуални фантазии, наркотици, лъжи и доминиращата над всичко жажда за пари – такава е палитрата на темите.

От 30.09 до 15.10.2009 г. бяха излъчени 5 предавания на запис на играта и 3 публицистични форми “Цената на истината лайф”, като играта се излъчва на запис във вторник и сряда от 21.00 ч, а коментарната форма – на живо в четвъртък от 20.00 ч. В този период в нито едно от предаванията не бяха включени малолетни и непълнолетни. С предаването на 30.09 се наблюдават опити да бъде преодоляна устойчивостта на оста секс-насилие-предателства, върху която е изграден форматът. Появяват се участници с по-сложни характери, чиито истории освен смущение, предизвикват и размисъл. Като цяло в периода прави впечатление тенденцията към по-умерен тон в “Цената на истината”. Тази тенденция се

изразява най-вече в подбора на историите на участниците, което неизбежно освобождава езика на диалога от натурализъм и вулгаризми.

В коментарните предавания участниците и техните близки обсъждат с т.нар. “семеен съвет” и зрители на телефона някои проблеми, свързани с признанията, търсят обяснение и решение и получават препоръки. Включват се и мнения на съседни участници.

“...Всички броеве на предаването от периода на наблюдението започват с цифрово обозначение “12” и текст “Внимание, родители! Препоръчителен родителски контрол”, като с това предварително указват за неподходящо за тази възрастова група съдържание, но и за час на излъчване след 22.00 ч.

Същевременно непълнолетни и малолетни бяха включени в три броя: като гости в студиото за подкрепа на участника на 16 и 23 септември, а на 24 септември беше заснета в документален епизод 11-годишната дъщеря след решението за развод на родителите /Роберт Симеонов и Малина/.

В броя, излъчен на 16.09., в разискванията около 10-ти отговор на участничката е въвлечен 16-годишният ѝ син, присъстващ сред подкрепящите я в студиото.....

За този брой на „Цената на истината”, както и за изданията на играта от 7 и 13 октомври са налице данни за нарушение на чл. 17, ал. 2 от ЗРТ в частта “Радио- и телевизионните оператори са длъжни да не допускат създаване или представяне за разпространение на предавания... насочени към увреждане на физическото, умственото и моралното развитие на малолетните и непълнолетните”, тъй като в ранния час на излъчването поне част от детската и юношеската аудитория е неизбежно пред екраните.”

На 02.11.2009 г. СЕМ отново е поканил на среща “Нова телевизия – Първи частен канал” АД. На срещата е проведено обсъждане на констатираните нарушения в програмата “Нова телевизия”, като Съветът е предоставил екземпляр от доклада на оператора и е определил 7-дневен срок за даване на писмени обяснения и възражения – чл. 34, ал. 3 от АПК.

На 09.11.2009 г. с вх. на СЕМ № 19-00-613 са постъпили възраженията на “Нова телевизия – Първи частен канал” АД.

В заключение от “Нова телевизия – Първи частен канал” АД предлагат да се проведе широка обществена дискусия, за да бъдат обсъдени всички възникнали въпроси.

II. От правна страна

Разпоредбата на чл. 32, ал. 1, т. 12 от ЗРТ предвижда следното:

“Чл. 32. (1) Съветът за електронни медии:

.....

12. (нова - ДВ, бр. 96 от 2001 г., изм., бр. 14 от 2009 г.) може да издава задължителни указания на лицензираните и регистрираните радио- и телевизионни оператори за спазване на изискванията по чл. 33;”

Според чл. 33 от ЗРТ Съветът за електронни медии осъществява надзор върху дейността на радио- и телевизионните оператори само относно:

.....

“2. (изм. - ДВ, бр. 14 от 2009 г.) спазването на изискванията по чл. 6, ал. 3 , чл. 7 и чл. 17, ал. 2;”

На следващо място, разпоредбата на чл. 17, ал. 2 от ЗРТ предвижда, че радио- и телевизионните оператори са длъжни да не допускат създаване или предоставяне за разпространение на предавания в нарушение на принципите на чл. 10 и предавания, внушаващи национална, политическа, етническа, религиозна и расова нетърпимост, възхваляващи или оневиняващи жестокост или насилие, или са насочени към увреждане на физическото, умственото и моралното развитие на малолетните и непълнолетните.

В чл. 14 от Конституцията на Република България е предвидено, че семейството, майчинството и децата са под закрила на държавата и обществото. В Закона за радиото и телевизията е уредена една специална закрила на децата. Посредством разпоредбата на чл. 17, ал. 2 от ЗРТ държавата е осигурила механизъм за защита на непълнолетните и малолетните.

Наред с това, Съветът реши, че следва да се има предвид важната функция, изпълнявана от средствата за масова информация, като е необходимо да се насърчават разработките на подходящи мерки за защита на детето от информация и материални вреди с оглед неговото благосъстояние.

Съгласно чл. 20, ал. 2 от ЗРТ Съветът в своята дейност се ръководи от интересите на обществото. В тази връзка, с оглед изпълнение на обществената си функция и правомощията по осъществяване на надзор върху дейността на радио- и телевизионните оператори за спазване на разпоредбите на ЗРТ, Съветът следва да предприеме предвидените в закона действия.

Съветът обсъди и разпоредбата на чл. 17, ал. 3 от ЗРТ. Правната норма предвижда, че разпоредбите по ал. 2 (на чл. 17 от ЗРТ), които засягат малолетните и непълнолетните, не се отнасят до предавания в кодиран вид и/или предавания, които се излъчват между 23,00 и 6,00 ч. и са ясно обозначени чрез предхождащ ги аудио- и/или аудио-визуален знак или се идентифицират с визуален знак през цялото време. Тази разпоредба не изключва отговорността на оператора за спазването на принципите на чл. 10 от ЗРТ през цялото времетраене на програмата.

Действително, както е посочено в доклада, всички броеве на предаването от периода на наблюдението започват с цифрово обозначение “12” и текст “Внимание, родители! Препоръчителен родителски контрол”, като с това предварително указват за неподходящо за тази възрастова група съдържание. Предаванията обаче се излъчват от 21,00 часа (съответно от 20,00 часа в началото).

Тъй като тези предавания засягат малолетните и непълнолетните, те могат да се излъчват между 23,00 и 6,00 часа и следва да са ясно обозначени чрез предхождащ ги аудио- и/или аудио-визуален знак или да се идентифицират с визуален знак през цялото време.

Като не е спазил тези изисквания, операторът “Нова телевизия – Първи частен канал” АД е нарушил изискванията на чл. 17, ал. 2 във връзка с чл. 17, ал. 3 от ЗРТ.

В тази връзка Съветът обсъди и практиката на Конституционния съд.

В Решение № 21 от 14.XI.1996 г. на КС на РБ по конст. д. № 19/96 г. Конституционният съд е приел следното по отношение аналогичната разпоредба на чл. 28 от ЗРТ (отм.):

“По чл. 28 ЗРТ.

.....С нормата на чл. 28 ЗРТ законодателят засяга важен социален и нравствен проблем. Децата и подрастващите са по-уязвими от възрастните. Техният светоглед е все още неустановен. Обикновено те са лишени от възможност за свободен и разумен избор на радио- и/или телевизионна програма. Те са подложени в най-голяма степен на отрицателните последици от неконтролираното разпространение на информация в съвременния свят. Опазването на тяхното здраве и създаването на нормални условия за психическото, физическото и нравственото им развитие е в интерес на цялото общество и държавата. Затова в отделни хипотези дори са възложени конституционни задължения на държавата и обществото - аргумент от чл. 47, ал. 1 (“отглеждането и възпитанието на децата ... се подпомага от държавата”) и чл. 47, ал. 4 (“Децата, останали без грижата на близките си, се намират под особената закрила на държавата и обществото”) от Конституцията. По общ начин този принцип е изразен в чл. 4, ал. 2 от Конституцията - “Република България гарантира живота, достойнството и правата на личността и създава условия за свободно развитие на човека и гражданското общество.”

Защитата на народното здраве и морала срещу правото да се търси, получава и разпространява информация е конституционно предвидена - чл. 41, ал. 1 от Конституцията. С нормата на чл. 28 ЗРТ се урежда конкретна хипотеза на тази защита за кръг от лица под особената закрила на държавата - деца и подрастващи. Ето защо чл. 28 ЗРТ съответства на Конституцията.

..... Важно е да се отбележи, че ограничението по чл. 28 ЗРТ фактически се отнася не към съдържанието на информацията, за да се квалифицира като цензура, а към нейното почасово излъчване (предаване). С оглед на защитените от разглежданата норма ценности подобно ограничение е напълно приемливо. То не лишава радио- и телевизионните организации от правото да излъчват (предават) съответната информация, нито слушателите и зрителите от правото да я получават в останалите часове на денонощието. ”

При спазване на разпоредбата на чл. 35 от АПК Съветът обсъди постъпилите от “Нова телевизия – Първи частен канал” АД възражения и обяснения във връзка с констатираните нарушения, като намира същите за неоснователни.

Предвид изложеното и на основание чл. 32, ал. 1, т. 12, във връзка с чл. 33, т. 2, във връзка с чл. 17, ал. 2 в частта “предавания, насочени към увреждане на физическото, умственото и моралното развитие на малолетните и непълнолетните”, във връзка с чл. 17, ал. 3 от Закона за радиото и телевизията
СЪВЕТЪТ ЗА ЕЛЕКТРОННИ МЕДИИ

РЕШИ:

1. УКАЗВА на телевизионния оператор “Нова телевизия – Първи частен канал” АД да спазва чл. 33, т. 2, във връзка с чл. 17, ал. 2 от ЗРТ, като не допуска създаване или предоставяне за разпространение на предавания, насочени към увреждане на физическото, умственото и моралното развитие на малолетните и непълнолетните.

2. УКАЗВА на телевизионния оператор “Нова телевизия – Първи частен канал” АД да създава или предоставя за разпространение предаването “Цената на истината” след 23,00 часа, като предаването следва да е ясно обозначено чрез предхождащ го аудио- и/или аудио-визуален знак или да се идентифицира с визуален знак през цялото време.

3. ОПРЕДЕЛЯ 14-дневен срок за изпълнение на посочените по-горе указания.

4. ПРЕДЛАГА на председателя на Съвета в изпълнение на правомощията по чл. 117, ал. 3, т. 3 от ЗРТ да разпорежи прекратяване или забрана на нарушението по чл. 17, ал. 2 от ЗРТ, както и да направи разпореждането за прекратяване или забрана на нарушението обществено достояние, като го публикува на интернет страницата на Съвета.

Решението подлежи на оспорване пред Върховния административен съд на Република България чрез Съвета за електронни медии в 14-дневен срок от датата на съобщаването му.

МАРИЯ СТЕФАНОВА
И.Д. ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СЕМ